

בעניין שבין:

ד. ג.,

ע"י ב"כ עו"ד ענבר פלד ו/או עו"ד ורדית דמרי מדר
ו/או אורי סבח ו/או אוהד אמר ו/או נסרין עליאן
ו/או שירן רייכנברג ו/או מני סולומון ו/או סוריא
בשאה ו/או יאיר הרשקוביץ ו/או עורך דין אחר
מהמרכז לחינוך משפטי קליני,
באוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים
טל': 5882554-02, פקס: 5882544-02

התובעת

נגד

1. משרד התחבורה

2. חברת ע.מי.ש.ב שירותים בע"מ, ח"פ 510802325

הנתבעים

3. חברת שחף אבטחה 1989 בע"מ, ח"פ 511413270

כתב תביעה

מהות התביעה: נזיקת

סכום התביעה: 100,000 ש"ח

א. פתח דבר

1. עניינה של תביעה זו הוא באירוע חמור במהלכו התובעת, אזרחית נורמטיבית ושומרת חוק, היתה נתונה לחיפוש, עיכוב ותקיפה שלא כדין על ידי מאבטחי התחבורה הציבורית בירושלים, והכל במסגרת בידוק ביטחוני מפלה על רקע היותה ערביה לובשת כיסוי ראש (חיג'אב).

2. התובעת תטען כי פעולות אלה בוצעו תוך חריגה מסמכות, וכי האירועים האמורים גרמו לפגיעה קשה בחופש התנועה והאוטונומיה של התובעת ואף לתחושת השפלה קשה ולפגיעה חמורה בכבודה ובזכותה לשוויון, הכל כמפורט להלן.
3. חומרתם של האירועים היא גם בכך שהם משקפים מציאות חיים יומיומית של אזרחיה הערבים של מדינת ישראל, המהווים מושא לתיוג אתני תכוף ולהפרה של זכויות האדם והאזרח שלהם על רקע מוצאם.

ב. הצדדים לתביעה

1. התובעת היא אזרחית ישראלית, סטודנטית לרפואה באוניברסיטה העברית בירושלים ועובדת ~~XXXX XXXX~~.
2. הנתבע מס' 1 הוא המשרד הממשלתי הממונה על קביעת המדיניות בענף התחבורה ובכלל זה על הפעלת יחידת האבטחה הציבורית באוטובוסים, וכן על קביעת הנהלים להסדרת פעילות המאבטחים, ובכלל זה הקריטריונים לביצוע פעולות האבטחה.
3. הנתבעת מס' 2 היא חברת אבטחה רשומה בע"מ, המספקת שירותי שמירה ואבטחה במסגרת יחידת האבטחה הציבורית, ואשר התאגדה כדין בשנת 1979 (ח"פ: 510802325).
4. הנתבעת מס' 3 היא חברת אבטחה רשומה בע"מ, המספקת שירותי שמירה ואבטחה במסגרת יחידת האבטחה הציבורית בירושלים, ואשר התאגדה כדין בשנת 1989 (ח"פ: 511413270).

נסח חברה של נתבעות 2 ו-3 מצ"ב ומצורף כנספח א'1.

ג. עובדות התביעה

5. ביום שישי ה-17.6.2016, בשעה 11:30 בבוקר לערך, עלתה התובעת לקו מס' 71 של חברת אגד, בדרכה לעבודתה, כשהיא לבושה במדי ~~XXXX XXXX~~ שבו היא עובדת, ולובשת חיגי'אב בהתאם למנהגה כאישה מוסלמית.
6. בזמן הנסיעה, בעוד התובעת קוראת ממחברת הלימוד שלה, עלה מאבטח של התחבורה הציבורית לאוטובוס בתחנת קרן היסוד/אחד העם (להלן: מאבטח א').

מאבטח א', שחזה בתובעת מחלון האוטובוס, נכנס אל האוטובוס מהדלת האחורית. הוא ניגש אל התובעת וביקש ממנה, וממנה בלבד, להציג את תעודת הזהות שלה. התובעת נענתה לבקשתו של המאבטח, הוציאה מתיקה שהיה מונח על הרצפה את תעודת הזהות שלה והציגה אותה בפניו, תוך שהיא ממשיכה לאחוז בה, ושואלת אותו מדוע פנה דווקא אליה. לאחר מכן ביקש מאבטח א' שתיתן לו את התעודה, אולם מאחר שהתובעת חשה אי נוחות, היא ביקשה להשאיר את התעודה אצלה. הנ"ל התרעם והורה לה לרדת מיד מהאוטובוס על מנת שיערוך חיפוש בתיק.

7. התובעת, שחששה לאחר לעבודה, אמרה למאבטח א' כי יוכל לחפש בתיקה באוטובוס וציינה שאינה מבינה מדוע עליה לרדת, אך זה לא שעה להסבריה והתעקש שתרו. מאבטח א' אף הזעיק למקום מאבטח נוסף, שעלה לאוטובוס בתחנת דרך חברון/אסתר המלכה (להלן: "מאבטח ב'"). הנהג קם ממקומו ואמר למאבטח א' כי אין כל טעם להוסיף ולעכב את התובעת, מאחר שזו הציגה את התעודה שלה. חלק מהנוסעים באוטובוס שהבחינו במתרחש הפצירו בתובעת אף הם שלא לרדת.

8. התובעת נתנה למאבטח ב' את תעודת הזיהוי שלה. בשלב זה מאבטח ב' תישאל את התובעת לעיני הנוסעים ושאל היכן היא עובדת ועם מי, מה יש בתיק, היכן היא גרה, מהיכן היא במקור ולאן היא נוסעת. מאבטחים א' ו-ב' החלו שניהם לצעוק על התובעת והוסיפו שהיא חייבת לרדת על מנת שיערכו את החיפוש. כמו כן, השניים איימו להוריד אותה בכוח מהאוטובוס. התובעת גם ביקשה לרדת בתחנת היעד שלה, אך שני המאבטחים לא שעו לבקשותיה, וזאת בטענה שהיא אינה אמורה להתערב בעבודה שלהם. מאחר שהתובעת לא רצתה לעכב את יתר הנוסעים, היא נענתה לדרישת המאבטחים וירדה מהאוטובוס.

9. בתחנה שבה ירדה התובעת מהאוטובוס, המתין מאבטח שלישי במספר (להלן: מאבטח ג'). לאחר שהתובעת ירדה, ובעת שמאבטח ב' החל לחפש בתיק, בא מאבטח ג' ועמד בינה לבין המאבטח שחיפש בתיק, באופן שבו הסתיר את מהלך החיפוש. בנוסף הורה לה מאבטח ג' להישאר במרחק של מאה מטרים מהתיק.

10. בשלב זה ביקשה התובעת לשוחח עם האחראית עליה במקום העבודה כדי להודיע על האיחור. ואולם, המאבטח שערך חיפוש בתיק שלה קפץ ממקומו וביקש שתחזיר את הטלפון לתיק מיד, וזאת על אף הפצרותיה. לאחר מכן, מאבטח ב' אחז בכוח בידה הימנית והחזיר לתיקה את הטלפון שהחזיקה ביד השנייה. בכך תקף אותה מאבטח ב' ללא הצדקה ובניגוד לדין.

11. עם ירידתה מהאוטובוס, ביקשה התובעת מהמאבטחים שיציגו בפניה את התעודות שלהם ויזדהו, אך אלו לא הוצגו. לאחר שהמאבטח סיים לערוך חיפוש בתיק, התקשרה התובעת למנהלת שלה. התובעת הסבירה את נסיבות העיכוב, וכתוצאה מכך ביקשה המנהלת לדבר עם אחד מהם ולהבין את שאירע. אחד המאבטחים הסביר למנהלת כי החיפוש הסתיים וכי התובעת "משוחררת". מזועזעת מעוצמת ההשפלה, התובעת פרצה בבכי. בתגובה אמר לה מאבטח א' כי אילו ירדה מהאוטובוס, הם "היו סוגרים את העניין".

12. ביום 21.6.16 פנתה מרשתי לשירות הלקוחות בחברת אגד ולמחלקת פניות הציבור בחברה ומסרה להם את פרטי ההתרחשויות. ביום 23.6.16 שוחח נציג חברת אגד עם התובעת ותיעד את פרטי תלונתה. משלא נודע דבר לגבי גורל התלונה, פנתה התובעת בבקשת סיוע משפטי אל הקליניקה לרב-תרבותיות ומגוון, המייצגת יחידים וקבוצות שהופלו על רקע זהותם.

13. ביום 16.08.2016 הגישה הקליניקה לרב-תרבותיות ומגוון תלונה למשרד התחבורה כנגד מאבטחי התחבורה הציבורית, וזאת בגין עיכוב, חיפוש ותקיפה שלא כדין של נוסעת ערביה בשל מוצאה. ההתנהלות הפוגענית כלפי התובעת תוארה בהרחבה בתלונה והנתבעים נדרשו לנקוט צעדים כנגד המאבטחים המעורבים.
העתק התלונה מיום 16.8.16 מצ"ב ומסומן כנספח א'.

תחקיר משרד התחבורה: גרסת המאבטחים

14. ביום 16.08.2016 החל הנתבע 1 בתחקור המעורבים בנושא התלונה, וזאת, בין היתר, בהשתתפות קב"ט היחידה לאבטחת התחבורה הציבורית מר אלעד עמר, סגן קב"ט היחידה, מר שלומי זיאת, וכן שניים מהמאבטחים המעורבים - מר תמיר אלקוקין, ומר אילן דדגרי (להלן מאבטחים ב' ו-ג'). מאבטח א' לא נכח כלל בפגישה ולבאות כוחה של התובעת נמסר בדיעבד כי הוא סירב להגיע לתחקיר. יצוין כי השיחה שהתנהלה במסגרת התחקיר הוקלטה אולם לידי באת-כוח התובעת הועבר תמלול השיחה בלבד.
תמלול תחקיר מאבטחי היחידה מצ"ב ומסומן כנספח ב'.

15. תמליל התחקיר שערך הנתבע 1 מפרט את גרסאותיהם של מאבטחים ב' ו-ג' ואת התייחסויותיהם של קב"ט יחידת האבטחה הציבורית בירושלים וסגנו. בתמצית, מאבטחים ב' ו-ג' שבו וטענו כי התובעת לא הזדהתה מרצונה לאורך כל הבידוק וכי עלו לגביה סימנים מחשידים (סמ"חים). בתשובה לשאלה על מהות הסימנים המחשידים, טען מאבטח ב' כי התיק היה בין ידיה ועל רגליה של התובעת, וכי היא שלחה מבטים במאבטח א' ובתיק חליפות (ר' נספח ב' ע' 1). עוד ציין מאבטח ב' כי

התובעת לא הציגה את תעודת הזיהוי שלה כלל, כי היא זרקה את התיק שלה על הרצפה ורק אז נשלפה ממנו תעודת הזיהוי וכי לא היה עימה כל מגע פיזי מלבד איום בהפעלת כוח אם תוסיף להתנגד (נספח ב' / ע' 2). בתשובה לשאלה, הבהיר מאבטח ב' כי לא חשדו בכך שהתובעת היא מפגעת מתאבדת, אך הם חששו שמא יש בתיקה כלי נשק (נספח ב' / ע' 3).

16. עוד עלה מהתחקיר כי לנתבע 1 אין, לכאורה, נהלים מסודרים וברורים באשר לאופן הדיווח מצד מאבטחים במקרים של עיכוב אזרחים. לראייה, מדבריו של קב"ט היחידה עולה כי רק במקרים חריגים נוהגים ביחידה למלא דו"ח סביב עיכובו של אזרח (נספח ב' / ע' 5). בתשובה לשאלה, חידד סגן הקב"ט עוד כי הוא מילא את הדו"ח רק בדיעבד, לאחר שהוגשה תלונה מצידה של התובעת לחברת שחף, "שבוע-שבועיים אחרי זה" (ע' 5 הנ"ל). אף בתשובה לשאלת באת-כוח התובעת, חידד מר שנער כי נכתב דו"ח אודות המקרה על ידי המאבטח וכי הדבר "לקח כמה ימים, כשהיה לו זמן" (ר' בהמשך את נספח ג', בעמ' 6).

גרסת התובעת בתחקיר

17. ביום 09.10.2016 נערך במשרדי נתבע 1 המשך התחקיר בנושא התלונה, וזאת בנוכחות באות כוחה של התובעת, עו"ד ענבר פלד ועו"ד ורדית דמרי-מדר. התחקיר נוהל על ידי ראש אגף הביטחון במשרד התחבורה, מר דני שנער, ועסק רובו ככולו בתשאול התובעת למול מידע שהיה ברשות המשרד. כן נכחו עו"ד עופר לוי מהלשכה המשפטית של משרד התחבורה ומנהלי משימה באגף הביטחון של המשרד. יצוין כי אף חלק זה של התחקיר הוקלט, אולם לידי ב"כ התובעת הועבר אך ורק התמליל המצורף.
תמליל תחקיר המתלוננת מיום 9.10.16 מצ"ב ומסומן כנספח ג'.

18. מהתמליל עולה כי לצורך הכנת התחקיר, נפגשו אנשי משרד התחבורה עם שניים מהמאבטחים, עם נהג האוטובוס, עם מפקד היחידה ועם האחראים לכתיבת הנהלים. עוד עולה כי מאבטח א' סירב לשתף פעולה עם עורכי התחקיר.

19. במהלך התחקיר, חזרה התובעת על עיקרי תלונתה שהובאו מעלה. כמו כן הבהירה התובעת את גרסתה בכמה נקודות: ראשית, היא ציינה כי בעת התשאול, התיק שלה היה מונח על הרצפה כשהוא פתוח וכי היא שאלה את מאבטח א' מדוע הוא פונה דווקא אליה תוך כדי שהיא מוציאה את התעודה מהתיק. שנית, התובעת שללה את הטענה כי הראתה את התעודה בחטף, וזאת באומרה כי הגישה למאבטח השני את התעודה ביד. שלישית, התובעת חידדה כי כאשר המאבטח אחז בידה, אמרה לו "אתה לא רואה שאני שומרת נגיעה" וכי אחיזתו בידה היתה כואבת (נספח ג' / ע' 5).

ממצאי תחקיר משרד התחבורה

20. יצוין כי במהלך התחקיר הצהיר מר שנער כי בעקבות האירוע נשוא התביעה יש כוונה "לשנות דברים" במערך האבטחה באופן שישיע על כלל מערך האבטחה בישראל (נספח ג' ע' 1). עוד אמר מר שנער, כי הוא זה שכתב את ההוראות בנושא וכי הוא "זה שמשנה את ההוראות, חלקן, בעקבות המקרה" (נספח ג' ע' 4). במעמד התחקיר, הודיע מר שנער לב"כ התובעת כי בעקבות האירוע נשוא תביעה זו, בכוונת משרד התחבורה לשנות את נהליו ביחס לבני מיעוטים כך שמאבטחים יונחו שלא לפנות לבני מיעוטים רק בשל מוצאם (ר' נספח ג' ע' 6).

21. ביום 03.11.2016 הומצא לב"כ התובעת מסמך ממצאי תחקיר תלונה כנגד מאבטחי היחידה לאבטחת התחבורה הציבורית בירושלים. במסמך מובאים, לצד גרסת התובעת, גרסאותיהם של מאבטחים ב' ו-ג' וכן של נהג האוטובוס. תחקיר התלונה קבע כי "המאבטחים פעלו בהתאם לסמכויות שהוקנו להם בחוק", קביעה שהתובעת תבקש לשלול מכל וכל.

ממצאי תחקיר התלונה מיום 3.11.16 מצ"ב ומסומן כנספח ד'.

22. בהמשך לתחקיר, מר שנער הציג בפני ב"כ התובעת מסמך ובו נוהל מסווג של המשרד ולפיו מעתה כל פנייה לאדם בבקשה להזדהות צריכה להתבסס על חשד ממשי. עוד נקבע בנוהל כי פנייה שכזו שמקורה בשיוך לאומי, מבלי שעלו סימנים מחשידים שיצדיקו אותה – פוגעת בסיכוי לאיתור חשודים של ממש. לב"כ התובעת לא ידוע האם נוהל זה אכן פורסם והיכן.

23. דומה כי ההחלטה על שינוי הנוהל, ככל שאכן יושמה - מדברת בעד עצמה. בעצם פרסום הנוהל החדש יש כדי להעיד כי היה צורך בהבהרת הנהלים למאבטחים שנהגו לתשאל "חשודים" על סמך מוצאם. מכאן, אין מנוס מן המסקנה כי על אף ממצאי התחקיר שפרסם, לפיהם המאבטחים נהגו כשורה כביכול, הרי שמשרד התחבורה מודע לכשלים שנבעו מהתנהלות מאבטחי יחידת האבטחה הציבורית. התובעת תטען כי בנוסף מעלה התחקיר מטעם המשרד שאלות קשות ביחס לפרקטיקות ניהול האבטחה הנהוגות על ידי הנתבעים, הכל כמפורט להלן.

הפגמים בתחקיר משרד התחבורה

24. ראשית יצוין, כי במסגרת ממצאי תחקיר משרד התחבורה, נדונה בין היתר גרסתו של מאבטח א', אף על פי שזה כלל לא נכח בתחקיר ולא נגבה ממנו תצהיר רשמי כלשהו –

לטענת הנתבע 1, זאת כיוון שמאבטח א' לא שיתף פעולה עם עורכי התחקיר. משום כך, קובע מחבר התחקיר כי "אין בידינו לקבוע בוודאות את אשר התרחש בתחילת האירוע – עד הגעתו של מאבטח ב" (נספח ד' ע' 2). עוד עלה מהתחקיר כי מאבטח א' התפטר מעבודתו במסגרת היחידה לאבטחת התחבורה הציבורית ביום 11.8.16 "על רקע משמעותי" – חמישה ימים, כביכול, קודם להגשת התלונה מטעמה של הקליניקה. יצוין, כי לפי משרד התחבורה, המאבטח "עזב מרצונו", ולא ברור כיצד שתי אמירות אלה – שעזב על רקע משמעותי ועזב מרצונו -- מתיישבות זו עם זו (ר' נספח ד' ע' 5).

25. זאת ועוד: על אף היעדר התייחסות ישירה כלשהי ממאבטח א', מסתמך התחקיר על תרשומת שיחה בעניינו, שנעשתה על פי הנטען בעקבות שיחה בין המאבטח לבין סגן מנהל יחידת התחבורה הציבורית. תרשומת זו אף שימשה את הנתבע 1 על מנת לקבוע כי היה זה סירובה של התובעת להזדהות אשר "העלה את רמת חשדו של המאבטח" (ע' 2 /נספח ד'). לא למותר לציין כי התרשומת הנ"ל נכתבה על ידי סגן מנהל היחידה בעקבות שיחה בין השניים כשבועיים לאחר האירוע, לאחר הגשת התלונה מצד התובעת לחברת שחף, כפי שמעיד הוא עצמו בתחקיר (ר' נספח ב' ע' 5). דומה כי עובדה זו לבדה יש בה להעיד על מחדלים באופן ניהול התחקיר מצד הנתבע 1.

26. עוד ראוי לציין כי התרשומת הנ"ל לא הומצאה לעיונה של ב"כ התובעת במסגרת התחקיר שנערך, חרף בקשתה להעביר לידיה את כל ממצאי החקירה. התובעת תטען כי העובדה שמאבטח א' לא תוחקר במועד, בייחוד כאשר עדותו רלוונטית ביותר לשאלת הסכמתה של התובעת להזדהות - גרמה נזק ראייתי לתובעת, וכי בנסיבות האלה יש לזקוף את הנזק לחובת הנתבע 1 ולהניח כי הממצאים היו פועלים לרעתו.

27. חמור מכך, עיון בממצאי התחקיר של הנתבע 1 לעיל מעלה שאלות קשות בדבר נהליו ביחס לאירועי קונפליקט מול אזרחים ואופן התחקור שלהם. דומה, כי הנתבע 1 לא הטמיע הליך מסודר לתחקור אירועים חריגים שהתרחשו במסגרת התחבורה הציבורית. כך לדוגמה, האירוע המדובר דווח כאמור רק לאחר שבועיים, ובעקבות תלונה חיצונית. יתרה מכך, כלל לא ברור האם ובאילו תנאים מדווחים מאבטחי התחבורה הציבורית על אירועים שכאלה. ויודגש, האירוע בענייננו כלל חיפוש, עיכוב, והפעלת כוח כנגד אזרחית.

28. אף אם נסתפק במידע החלקי שמציג דו"ח משרד התחבורה, הרי שבכל הכבוד, דומה כי עורך הדו"ח נקלע לידי טעות במסקנתו. כך, מגרסת נהג האוטובוס, אשר משרד התחבורה נתן בו אמון כ"עד בלתי תלוי", עולה כי תעודת הזיהוי של התובעת הוצגה גם הוצגה. גם אם ייאמר כי התעודה הוצגה בחטף, הרי שלפי גרסת הנהג המובאת בדו"ח, התעודה הוצגה פעמיים ומכאן שאין שחר לטענות מאבטחים ב' ו-ג', לפיהן

התעודה לא הוצגה כלל, והתובעת סירבה סירוב גורף להציג את התעודה. בנסיבות האלה, עולה ספק כבד בדבר מהימנותן של גרסאות המאבטחים באירוע, וכלל לא ברור כיצד הכריע משרד התחבורה כי גרסאותיהם מהימנות עליו. על מנת להעמיד את הדברים על דיוקם, נביא כאן את גרסת הנהג על פי משרד התחבורה (ר' ע' 3 / נספח ד'). ויודגש, כי יש להניח כי המדובר בגרסה חלקית, שהרי התמליל אינו בידי באות כוח התובעת:

"הנהג הבחין כי הנוסעת הציגה את התיעוד המבוקש ואולם עשתה זאת כהרף עין והשיבה את התיעוד לתיקה. המאבטח, אשר לא הבחין ככל הנראה במהות הגלומה בתעודה, ביקש מהגב' _____ לראות את התיעוד פעם נוספת ושוב הציגה הנוסעת את התיעוד לזמן קצר ביותר והחזירה אותו לתיקה. או אז החליט המאבטח להזעיק תגבור. נהג האוטובוס לא העלה פרטים חדשים אודות האירוע ואולם ציין כי לדעתו ניתן היה למנוע את התקרית, לו המאבטח היה 'מתנהג אחרת' כלפי הנוסעת".

29. הנה כי כן - גרסתם של המאבטחים נסתרת בגרסתו של נהג האוטובוס, וזו מתיישבת גם עם גרסת התובעת. לא למותר לציין כי יש לתהות כיצד קביעת משרד התחבורה ולפיה המאבטחים נהגו כשורה, מתיישבת עם העובדה שהנתבע 1 בעצמו הורה על שינוי הנהלים בעקבות האירוע.

ד. עילות התביעה:

(א) הפרת חובה חקוקה

א. 1. התנהלות המאבטחים מהווה הפרה של חוק סמכויות לשמירה על ביטחון הציבור (להלן "חוק הסמכויות")

30. התובעת תטען כי הנתבעים הפרו את החובות החקוקות בחוק הסמכויות וכן בחוק הפליה במוצרים ושירותים, ומשכך ביצעו עוולה של הפרת חובה חקוקה לפי [סעיף 63 לפקודת הניקיון](#).

31. כן תטען התובעת כי הנתבעים ו/או שלוחיהם הפרו את הוראות [סעיף 280\(1\) לחוק העונשין](#), התשל"ז-1977, האוסר על עובד ציבור לעשות שימוש לרעה בסמכותו לצורך עשיית מעשה שרירותי הפוגע בזכותו של האחר.

32. יוער כבר כעת, כי התובעת איננה שוללת באופן גורף את הצורך בבידוק ביטחוני בתחבורה הציבורית. ואולם, המאבטחים באירוע חרגו מהסמכות המוקנית להם

במסגרת חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005 (להלן "חוק הסמכויות").

33. סעיף 1 לחוק הסמכויות קובע את אופן הפעלת הסמכות בזו הלשון:

"שימוש בסמכויות לפי חוק זה, יהא לשם שמירה על ביטחון הציבור מפני פעילות חבלנית עוינת ומפני אלימות, וזאת במקום ובדרך שיבטיחו שמירה מרבית על כבוד האדם, פרטיותו וזכויותיו".

34. בהמשך קובע החוק את התנאים להפעלת הסמכות. חשוב להדגיש, כי מדובר בסמכויות נרחבות בעלות פוטנציאל לפגיעה אנושה בכבוד האדם של מושאי הבידוק, וכי משום כך הסמכויות לעיכוב, לחיפוש, למניעת השירות הציבורי ובוודאי להפעלת הכוח – אינן סמכויות המופעלות באופן אוטומטי, אלא בהתקיים דרישות החוק, הכל כמפורט להלן;

35. ראשית, הסמכות להוציא להוציא אדם מרכב ציבורי קמה רק אם סירב להזדהות או התנגד לחיפוש חוקי, כאמור בסעיף 5 לחוק:

(א) סירב אדם לדרישת הזדהות, לחיפוש או לתפיסה לפי הוראות חוק זה, רשאי מי שמוסמך לערוך חיפוש כאמור לפעול בדרכים אלה, ואף להשתמש בכוח סביר לשם כך:

(1) למנוע מאותו אדם כניסה למקום או לרכב הציבורי, למנוע הכנסה של מטען או של טובין אחרים למקום או לרכב הציבורי או למנוע כניסה של כלי תחבורה למקום, הכל לפי הענין;
(2) להוציא מהמקום את האדם, את המטען או את הטובין האחרים, או להוציא את כלי התחבורה מהמקום – הכל לפי הענין.

(ב) סירב אדם לחיפוש, והיה חשד סביר שהוא נושא שלא כדין נשק או עומד לעשות שימוש שלא כדין בנשק, רשאי מי שמוסמך לערוך את החיפוש, לערוך את החיפוש, על אף הסירוב, ואף להשתמש בכוח סביר לשם כך.

36. בענייננו, כאמור, התובעת הזדהתה פעמיים בפני המאבטחים ומכאן שהסמכות להוציא אותה מהמקום לא קמה. היא אף הסכימה לחיפוש וביקשה לערוך אותו באוטובוס עצמו. ויודגש: אין בחוק הסמכה ולפיה ניתן לדרוש מאזרחים ערבים לרדת

מהאוטובוס על מנת לבצע חיפוש. יש בחוק הסמכה לחיפוש, ויש בחוק הסמכה להוצאת אדם מכלי תחבורה ציבורית ככל שסירב לחיפוש.

37. כעולה מסעיף 1 לחוק הסמכויות, הפעלת הסמכויות צריכה להיעשות באופן מידתי, כאשר העיקרון המנחה הוא שמירה על כבוד האדם, פרטיותו וזכויותיו. כך, לא היתה מניעה לערוך את החיפוש בכליה של התובעת באוטובוס, ובפרט כשהמאבטחים עצמם מעידים כי לא סברו שמהתובעת נשקפת סכנה בדמות פיגוע התאבדות. פעולת המאבטחים חרגה, על כן, מסמכותם.

38. עוד יודגש כי בעוד שהחוק מאפשר למאבטח לדרוש את הצגת התעודה, הוא אינו מתיר לו לקחתה, ומשכך מרשתי פעלה כדין כשביקשה להשאיר את התעודה אצלה (מה גם שבהמשך נתנה אותה פיזית).

39. שנית, מאחר שהתובעת לא התנגדה לחיפוש, לא היתה גם כל עילה לעיכוב הממושך. כזכור, מרגע עליית המאבטח לאוטובוס ועד ל"שחרורה" של התובעת עברו למעלה מ-40 דקות, הרבה מעבר לזמן שנדרש על מנת לוודא כי תיקה אינו מכיל כלי נשק, וזאת גם בניגוד לחוק סדר הדין הפלילי.

40. שלישית, הפעלת הכוח כנגד התובעת נעשתה בחוסר סמכות, ועלתה כדי תקיפה מיותרת ופוגענית, גם בשים לב להיותה אישה דתיה. למאבטח לא היתה כל סמכות לאסור עליה לשוחח בטלפון, ובוודאי לא היתה לו סמכות לקחת את הטלפון מידיה, כאשר עמדו לרשותו אמצעים חמורים פחות לגרום לה לסיים את השיחה.

41. התובעת תטען כי הסמכות הופעלה בשרירות ונבעה מחמת זעמו של מאבטח א'. הדברים עולים אף מדבריו של מר תומר מאי, מנהל התחקיר מטעם משרד התחבורה (ההדגשה נוספה):

"אני חייב להגיד שאחרי שאני מסנן את כל רעשי הרקע של האירוע.. יש כאן משהו שמזכיר לי את האירוע של התחקיר הקודם, פה זה נראה הרבה יותר כמו אגו בין שלומי לבינה... אני עדיין לא מצליח להבין מה הם הסמכים (סימנים מחשידים – ע.פ.) שהביאו לסיטואציה בינו לבינה".

42. סוף דבר – מאחר שהתובעת לא התנגדה לחיפוש בכל שלב, לא היה כל צורך להוריד אותה מהאוטובוס באופן שרירותי ומשפיל. חמור מכך, לאחר שירדה מהאוטובוס, בוודאי לא היתה כל סיבה להוסיף לעכבה ולהפעיל כנגדה כוח.

43. בנסיבות המתוארות לעיל, עולה חשש כבד שמא הסיבה היחידה להתעמרות בתובעת היא החיג'אב שלבשה וה'סימון' (profiling) שלה כסכנה ביטחונית בשל כך. במילים אחרות, הבסיס היחיד ל"חשד" כלשהו כלפיה היה מוצאה הערבי.

א. 2. הנתבעים הפרו את חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן "חוק איסור הפליה")

44. חוק איסור הפליה לעיל חוקק מתוך מטרה להבטיח מתן הזדמנות שווה לכל אזרח בהנאה ממוצרים ושירותים, וזאת מתוך הבנת הפגיעה הקשה בכבוד האדם הנגרמת כתוצאה מהפליה במתן הזדמנות זו, כעולה מדברי ההסבר לחוק זה:

"אחת הבעיות הקשות בתחום החברתי היא הפליה בהספקת מוצרים ושירותים ובכניסה למקומות ציבוריים. בסירוב לאפשר לאדם כניסה למקום ציבורי או לספק לו שירות או מוצר, רק בשל השתייכותו לקבוצה, ובמיוחד קבוצה שיש לגביה היסטוריה של הפליה בעבר, יש משום פגיעה קשה בכבודו של האדם".

45. סעיף 2 (א) לחוק לעיל מגדיר "שירות ציבורי":

"שירות ציבורי – שירותי תחבורה, תקשורת, אנרגיה, חינוך, תרבות, בידור, תיירות ושירותים פיננסיים, המיועדים לשימוש הציבור".

46. סעיף 3 (א) לחוק קובע:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי או הורות".

47. אין חולק, כי הנתבע 1 אמון על הפעלת שירותי התחבורה לכלל אזרחי ישראל, לרבות אזרחיה הערביים. אין חולק גם כי עקב עיכובה באוטובוס, הורדתה ממנו בכוח, והחיפוש שעברה – נמנע מהתובעת השירות הציבורי החיוני כל כך לסטודנטית בת גילה. האם היתה הסטודנטית מעוכבת לו היה מוצאה אחר? האם היתה מעוכבת

אלמלא החיגי'אב שלבשה? ויודגש, כי אין חולק על כך שהתובעת היתה היחידה לעבור בידוק כלשהו באוטובוס.

48. סעיף 3 (ד) (1) קובע כחריג לאיסור האפליה מצב שבו הדבר מתחייב ממהותו או מאופיו של השירות הציבורי. אכן, על משרד התחבורה מופקדת גם הדאגה לביטחונם של נוסעי התחבורה הציבורית. ואולם, אין לקבל עמדה המקדשת את ההבחנה המפלה בין נוסעים ערבים ללא-ערבים. על אף טענתו של הנתבע 1 כי איננו נוהג מדיניות של בידוק מפלה, הרי שאין מנוס מהמסקנה כי זו היתה הפרקטיקה הנהוגה על ידי מאבטחי התחבורה הציבורית נכון ליום האירוע נשוא התביעה.

49. לא זו אף זו: התנהלותם של המאבטחים כלפי התובעת מקימה כנגד הנתבעות את החזקה שפעלו בניגוד לאיסור החוקי על הפליה, כאמור בסעיף 6 (3) לחוק. הנתבעים התנו את אספקת השירות הציבורי לנמנים עם קבוצת הנוסעים ממוצא ערבי בכך שיעברו בידוק ביטחוני שאינו נדרש מהנוסעים הלא-ערבים. כאמור בסעיף 3 (ג) לחוק, האחריות על הפרת האיסור מוטלת על הנתבע 1 כגוף שאמון על הפעלת שירותי התחבורה הציבורית ומפקח עליהם, ועל נתבעות 2 ו-3 כמי שמפעילות את הסדרי האבטחה בתחבורה הציבורית מטעמו של הנתבע 1.

50. יפים לענייננו דבריו של פרופ' ברק מדינה במאמרו "שמירה על ביטחון הציבור: הפליה היא אסורה גם אם היא יעילה" (מבזקי הארות פסיקה 17, נובמבר 2013, בעמ' 18-19):

"אפילו נכונה הייתה הטענה שהסיכון הנשקף מנוסע שהוא ערבי אזרח ישראל גבוה מזה הנשקף מנוסע יהודי אזרח אין די בכך כדי להצדיק את המדיניות המפלה. הפגיעה הנובעת עקב כך בכבודם ובזכות לשוויון של האזרחים הערבים היא קשה וחמורה. החלופה להתחשבות בהשתייכות הלאומית של הנוסע בקביעת קפדנות הבידוק הביטחוני אינה הימנעות מבידוק קפדני כלל וסיכון ביטחונם של כלל הנוסעים או כלל המבקרים במקום ציבורי. החלופה היא החלת בידוק ביטחוני אחיד, שצפוי אמנם להיות כרוך בעלות כספית גבוהה יותר אך לאו דווקא בסיכון גדול יותר, או לפחות לא בסיכון גדול יותר באופן ניכר, לפגיעה בביטחון הציבור. חובתה של המדינה להתייחס באופן שווה לכלל האזרחים, ולפעול לתיקון אי-השוויון בחברה ולמאבק בגזענות ובדעות קדומות בחברה, מחייבות אותה לשאת בעלויות הכספיות הגבוהות יותר הכרוכות בבידוק אחיד ולהימנע מחיסכון כספי על חשבונה של קהילת

המיעוט, שרובה המוחלט אינו מסכן בדרך כלשהי את הציבור. במידת הצורך, חובה זו מחייבת אותה גם ליטול סיכון מסוים, כדי להימנע מהפרת האילוץ המוסרי, המיתרגם לזכות החוקתית לשוויון, האוסר על מדיניות מפלה".

51. הנה כי כן, התנהלות המאבטחים היוותה הפרה של חוק איסור ההפליה במוצרים ושירותים. היא נעשתה בחוסר סמכות ובניגוד לחוק. היא אינה נופלת בגדר אף לא אחד מהחריגים שהחוק מגדיר לאיסור ההפליה.

52. זאת ועוד: בידי התובעת ראיות למכביר לכך שעניינה של התובעת איננו יוצא דופן. הקליניקה לרב-תרבותיות ומגוון המייצגת את התובעת ליקטה עדויות של נוסעים בתחבורה הציבורית ומתן עולה שורה ארוכה של מקרים ובהם נוסעים ממוצא ערבי אולצו לרדת מכלי תחבורה ציבורי מבלי שהיה כנגדם כל חשד קונקרטי.

נייר עמדה שחיברה הקליניקה לרב-תרבותיות ומגוון אודות פרופיילינג בישראל מצ"ב ומסומן כנספח ה' (ראו במיוחד ע' 7-9).

עולות חוקתיות

53. נזקיה של התובעת אינם מתמצים, כמובן, באיחור לעבודתה ובהחמצת האוטובוס (אף שאין להקל ראש גם בנזקים אלה). התובעת תטען כי בד-בבד עם הפרת החובות החקוקות המתוארות, הפרו הנתבעות אף את זכויותיה החוקתיות לכבוד, לאוטונומיה ולפרטיות, לחופש התנועה, לחירות ולשוויון.

54. הזכויות הנ"ל עוגנו בפסיקת בית המשפט העליון וכן בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. הפסיקה הכירה זה מכבר בכך שהפרת זכויות חוקתיות כרוכה בפיצוי כספי. כך בעניין רקנט קובע הנשיא (כתוארו אז) ברק (בפסקה 25 לפסק דינו):

"זכויות אדם עולות כסף. הבטחת שוויון עולה כסף... זהו מחיר שכדאי וצריך לשלמו כדי להבטיח את היותנו חברה שומרת זכויות אדם ומכבדת שוויון. בוודאי כך כאשר הדרישה לשוויון נקבעה במפורש על-ידי המחוקק".

[דנג"ץ 97/4191 רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה פ"ד נד(5) 330 (2000)].

55. צעד חשוב לקראת כינון אחריות נזיקית בגין פגיעה באינטרס חוקתי נעשה בע"א 93/2781 דעקה נ' בית החולים כרמל חיפה, נג (4) 526, שם הורה בית המשפט על מתן פיצוי בגין פגיעה בזכותו של אדם לאוטונומיה. ההכרה בצורך בפיצוי על עוולות חוקתיות זכתה לביטוי גם בכתיבת מלומדים (ר' דפנה ברק-ארז, "עוולות חוקתיות

בעידן חוקי היסוד", משפט וממשל ט', תשס"ו; יפעת ביטון, "כאבים באזור הכבוד - פיצוי בגין פגיעה בזכויות חוקתיות", משפט וממשל ט(1) 137 (2005).

56. עיקרון הפיצוי בגין פגיעה בזכויות חוקתיות עוגן אף בפסיקה של ערכאות נמוכות. כך, בת"א (י-ם) 93/11258 נעאמנה נ' קיבוץ קליה (טרם פורסם), בית המשפט חייב את הנתבעת בתשלום פיצויים על הפרת זכותם לשוויון של התובעים, שהכניסה לפארק נמנעה מהם בשל מוצאם הערבי. ר' גם ת"א (י"ם) 5122/99 עצאירה נ' מדינת ישראל, פ"מ תשס"ב 3 (289), שם נפסקו פיצויים בגין הפגיעה בכבודם של התובעים.

57. התובעת תטען, על כן, כי הפרת זכויותיה החוקתיות מקימה לה גם עילת תביעה עצמאית כנגד הנתבעים.

(ג) רשלנות

58. התנהלותם של אנשי יחידת האבטחה בתחבורה הציבורית והאחראים עליהם, כמו- גם התנהלות משרד התחבורה אשר אמון היה על פיקוח ותיחקור עבודת המאבטחים – מבססים את עוולת הרשלנות בהתאם לסעיף 35 לפקודת הנזיקין. כידוע, החובה הכללית שלא להתרשל כלפי מי שחבים לו חובת זהירות מוטלת גם על המדינה ופקידיה (ע"א 1279/00 אבנעל חברה להפצה בע"מ נ' מדינת ישראל, נט (5) 193).

59. רשלנותם של הנתבעים התבטאה, בין היתר, במעשים ו/או במחדלים הבאים:

א. מאבטחי יחידת התחבורה הציבורית באירוע נשוא תביעה זו חרגו מהסמכויות המוקנות להם על פי חוק הסמכויות לשמירה על ביטחון הציבור. אחד המאבטחים אף הפעיל כלפי התובעת כוח ללא הצדקה.

ב. המאבטחים עיכבו את התובעת ו/או הגבילו את תנועותיה בהיותה באוטובוס ובירידתה ממנו במידה שחורגת בהרבה מהנדרש לצורך ביצוע בדיקה ביטחונית.

ג. המאבטחים באירוע נהגו בחוסר זהירות ו/או חוסר מיומנות ו/או בקלות דעת ו/או בזלזול ו/או באי אכפתיות כלפי חירותה, כבודה, פרטיותה והאוטונומיה של התובעת.

60. הנתבעים אחראים למעשיהם של מאבטחי יחידת האבטחה בתחבורה הציבורית. אחריותם של הנתבעים קמה מכוח אחריותו של מעביד על מעשי עובדיו ו/או מתוקף

אחריותו של שולח למעשי שלוחו ו/או מכוח רשלנותם שלהם, אשר מתבטאת בין היתר במעשים ו/או במחדלים הבאים:

- א. הנתבעים לא פיקחו ו/או לא פיקחו במידה מספקת על מעשי ו/או מחדלי עובדיהם.
- ב. הנתבעים העסיקו עובדים בלתי מיומנים ובלתי מוכשרים ו/או לא הכשירו את עובדיהם במידה מספקת.
- ג. הנתבעים לא הנחו את עובדי יחידת האבטחה הציבורית להקפיד על זכויותיהם של אזרחים ואזרחיות ערבים בעת ביצוע הבידוק הביטחוני. בכלל זה, לא הונחו המאבטחים בכל שלב טרם המקרה שלא לערוך הבחנה בין אזרחים על רקע מוצאם.
- ד. הנתבעים לא עשו את כל אשר היה עליהם לעשות למניעת הפגיעה ו/או הנזק לתובעת ולאזרחים נוספים במצבה, ובכלל זה לא קבעו נהלי דיווח מתאימים ו/או לא דאגו ליישם.
- ה. הנתבעים, ככל הידוע, לא נקטו צעדים כלפי המאבטחים המעורבים באירוע בשל התנהלותם הפוגענית כלפי התובעת. בכלל זה, לא העמידו אף לא אחד מהם לדין משמעת, וזאת על אף שלטענת נציג הנתבע 1, הוחלט לשנות את הנחיות הבידוק בעקבות האירוע.
- ו. הנתבע 1, כגוף האמון על קביעת הנהלים בתחום אבטחת התחבורה הציבורית, לא תידרך כיאות את המאבטחים באשר לכל האמור לעיל.

ד. נטל ההוכחה

61. חוק איסור ההפליה הנ"ל מעביר את נטל השכנוע בדבר חוקיות הפגיעה אל הנתבעות. כמו כן, נוכח הפגיעה בזכויות יסוד חוקתיות בענייננו, הנטל להוכיח את חוקתיות הפגיעה הינו על הנתבעים (ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, מט (4) 221, 428).

ה. הנזק והסעד

62. מכל האמור עולה, כי הנתבעות עוולו כלפי התובעת בהפרת הוראות חוק איסור ההפליה. בנוסף, או לחילופין, חייבות הנתבעות כלפי התובעת בנוזיקין בגין הפרת הוראות חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ו/או בעילת הרשלנות ו/או בעילה של הפרת חובות חקוקות, לרבות הוראות חוק איסור ההפליה והוראות חוק הסמכויות לשמירה על ביטחון הציבור.

63. התובעת תטען כי התנהלות הנתבעות מזכה אותה בפיצוי סטטוטורי בסך של 50,000 שקלים ללא הוכחת נזק, כאמור בסעיף 5 (ב) לחוק איסור ההפליה.

64. כאב וסבל: התובעת עוכבה על ידי המאבטחים לטובת תחקור ביטחוני ממושך שנערך לעיני הנוסעים באוטובוס, באופן מבזה ומשפיל. מהעובדות עולה כי לא היתה כל הצדקה לאופן שבו בוצע התחקור, לרבות הורדתה של התובעת מן האוטובוס, העיכוב הממושך והפעלת הכוח כנגדה. החוויה של התובעת, אזרחית נורמטיבית ושומרת חוק, תוסיף ללוות אותה עוד זמן רב.

65. בהקשר זה, לחברי קבוצות מיעוט הנתונים לפרופיילינג שיטתי נגרמים נזקים נפשיים עקב תיוגם – אין להמעיט בערכם של נזקים אלה, החורגים מעוגמת נפש ואי נוחות זמנית. הפיצוי בענייננו צריך, על כן, להלום את החומרה היתרה הכרוכה בהפרת זכויות האדם של התובעת ואת הצורך בחינוך הרשויות לשמירה קפדנית על זכויות אלה, גם באקלים ביטחוני מורכב.

66. בתי המשפט בישראל הכירו באפשרות של פסיקת פיצויים עונשיים בגין פגיעה בזכויות חוקתיות. ר' ע"א 72/30 פרידמן נ' סגל פ"ד (2) 225 (1973); ע"א 79/670 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' מזרחי פ"ד מא(2) 169 (1987). פסיקת פיצויים כגון אלה תהווה הכרה בכך שאפליה על רקע זהותי אינה יכולה לעמוד.

ו. סוף דבר

67. טענות התובעת בכתב תביעה זה נטענות בהשלמה או לחילופין, הכל לפי העניין.
68. לבית משפט נכבד זה הסמכות המקומית והעניינית לדון בתביעה, וזאת לאור סכום התביעה ומקום מגוריה של התובעת.
69. על יסוד האמור בכתב התביעה, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את הנתבעים בתשלום פיצוי של 100,000 שקלים בגין הפליית התובעת, והכל בתוספת ריבית והצמדה מיום הגשת התביעה ועד מועד התשלום בפועל.
70. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את הנתבעות בהוצאות המשפט ובשכ"ט כחוק.

ענבר פלד, עו"ד*
ב"כ התובעת

* בכתבת התביעה סייעו רבות הסטודנטיות לונא סולימאן, ארין נאשף, נור שיבלי ויעל קולודני